

 PORTRET GRETA GERWIG

Little Women

FRANCES HA (2012)

Als neurotische spring-in-'t-veldactrice charmeert én irriteert ze. Met jongevrouwenportretten *Lady Bird* en nu *LITTLE WOMEN* neemt ze als scenarist-regisseur afscheid van haar *mumblecore*-verleden. Gedaan met mompelen: hier is Greta Gerwig. — INGE COOLSAET

"Als schrijver weet je nooit helemaal waar je personages vandaan komen. Ik vergelijk het graag met Tennessee Williams. Hij had twee vrouwen, zijn moeder en de vrouw met wie hij heeft geslapen, hoewel hij homoseksueel was, en hij keerde steeds naar die vrouwen terug, dat waren de stemmen die door hem spraken. Je hebt maar een paar van die stemmen en je keert er steeds naar terug, op zoek naar wat ze nog meer te zeggen hebben." In een groepsgesprek met *De Filmkrant* probeert Greta Gerwig in 2013 te antwoorden op de vraag of *Frances Ha* (2012) een autobiografisch werk is. De stemmen die haar, als actrice en als auteur, inspiratie influisteren, zijn zonder enige twijfel ook vrouwen. Vrouwen die zichzelf en hun verhouding tot anderen uitzoeken. Vrouwen met emotionele groeipijnen die neurotisch en onwennig gezelschap zijn. Schattige vrouwen die stralen. Vrouwen die ongeveer dertig jaar oud zijn, nogal wit zijn en ergens in New York wonen. In twintig jaar tijd baande Gerwig zich een weg in de Amerikaanse onafhankelijke cinema. Met haar nostalgische lens op scherp belandde ze, via *mumblecore*-films en Noah Baumbach, bij de Oscars en de studio bonzen.

Mompelen onder vrienden

De Amerikaanse *mumblecore*-beweging was een los-vast collectief stedelijke filmmakers dat inspiratie vond bij onder anderen John Cassavetes. Met weinig geld en veel ideeën knutselden cinefiele idealisten in de vroege jaren 2000, in post-9/11-Amerika, schijnbaar slordige films in elkaar. De thema's weerspiegelden de leefwereld van twintigers en dertigers, hun frustraties en innerlijke kwellingen. Een vreemde mix van fatalisme en zelfvertrouwen maakt de personages even irritant als vertederend. Schommelend tussen verwaandheid en verlegenheid leven ze in een wereld zo natureel weergegeven dat hij lelijk is. Ze worden, vaak onder vrienden, gefilmd met de losse pols, in ruwe beelden die dicht op de huid zitten. In die context van existentiële rompslomp en gevatte dialogen tuimelt Gerwig de filmwereld in.

Wanneer ze in 2005 een voicemailbericht achterlaat voor haar toenmalige vriend Chris Wells, vandaag verkoopdirecteur van arthousedistributeur Kino Lorber, vraagt die of zijn makker, de jonge cineast Joe Swanberg, haar stem (en een paar selfies) mag gebruiken in zijn eerste langspeelfilm. *LOL* wordt Greta's allereerste acteerjob. Een debuut dat à l'improviste via de telefoon tot stand komt: het is toepasselijk voor een actrice die bekendstaat voor haar explosieve en aanstekelijke spontaniteit. De bal gaat aan het rollen en in 2007 staat ze opnieuw voor de camera in Swanbergs *Hannah Takes the Stairs*. Die sleutelfilm van de *mumblecore*-beweging brengt met Mark Duplass en Andrew Bujalski in de cast een aantal stuwende krachten van het collectief samen. Niet minder dan acht filmmakers schrijven mee aan het scenario. Een stevig entourage overtuigde mompeelaars flankeren Gerwig bij haar eerste echte filmrol. In een interview met *Filmmaker Magazine* uit 2007 zegt Swanberg: "The story of my life and my friends' lives are the ones I can tell most completely." Zelfs wanneer het semi-autobiografische grenst aan

navelstaarderij, blijft de premisse van Gerwigs filmcarrière duidelijk: ze zal rollen kiezen en scenario's schrijven over wat ze kent en wat haar persoonlijk bezighoudt. Het is niet alleen een onuitputtelijke bron aan inspiratie, het zorgt ook voor een authenticiteit, oprechtheid en herkenbaarheid: Gerwig als de ultieme girl next door. Met een hoge aai-baarheidsfactor en vrolijke dwaasheid doet ze met de kijker wat *mumblecore*-personages onderling maar moeilijk kunnen: communiceren.

Een jaar later slaat ze met Swanberg aan het schrijven met *Night and Weekends* (2008), waarvoor ze ook de regiecredit deelt met Swanberg. In wat nu een blauwdruk lijkt voor *Marriage Story* wroeten Mattie en James zich door de wrakstukken van een vreugdeloze langaafstandsrelatie. Net als *Hannah Takes the Stairs* excelleert *Night and Weekends* in realistische alledaagsheid, maar de films kunnen niet rekenen op een groot succes.

Mumblecore wordt snel gerecupereerd. De films geven leven aan televisieseries als *Girls*, *Broad City* en recenter het door Swanberg zelf gerecycleerde *Easy*. De stadscontext en de sociaal onhandige personages blijven behouden, maar de digitale slordigheid verdwijnt. De opgesmukte gladheid van de properdere en duurdere beelden gaat ten koste van de charmante authenticiteit van *mumblecore*. De neurotische, egocentrische kopzorgen van vrouwen tussen 25 en 35 in de hoofdstad van de Amerikaanse cultuur bleek wel een lucratieve verhaallijn. En daar bouwt Gerwig nu al twee decennia op verder. In haar rollen als actrice en in haar scenario's duikt steeds opnieuw datzelfde profiel op.

Hip huishouden

Gerwig en Noah Baumbach ontmoeten elkaar op de set van *Greenberg* (2010). Haar erg fysieke, speelse en energieke présence is dankbaar materiaal voor Baumbachs cerebrale films met een relatief sobere esthetiek. "Gerwig has mastered the art of artlessness", schrijft *The Guardian* wanneer de film in de zalen verschijnt.

Ben Stillers hoofdpersonage in *Greenberg* mijmert, tussen het schrijven van klachtenbrieven door, over betere tijden waarin hij nog de illusie van een muziekcarrière koesterde. Deze nostalgische toets is moeilijk alleen aan Gerwig toe te schrijven, maar ze keert er wel steeds naar terug in haar films. De kleuren, de muziekkeuze en de gedetailleerde mise-en-scène van de vroege jaren 2000 in *Lady Bird* verraden een gelijkaardige nostalgie. Ook de warme gezelligheid van March' huishouden in *LITTLE WOMEN* contrasteert met de armoede en barre levensomstandigheden die je verwacht van het plattelandsleven tijdens het victoriaanse tijdperk.

Baumbach en Gerwig jongleren met samenwerkingen en persoonlijke projecten. De stempel van de andere is altijd aanwezig. In *Frances Ha* en *Mistress America* (2015) perfectioneert ze haar eigen rollen en dialogen. Opnieuw slaagt Gerwig erin een zelfingenomen millennial charmant te maken: tegelijk neurotisch én ongedwongen loopt ze te verdwalen door de straten van New York. De films zijn meesterlijk in hun simplicitéit en geven alle ruimte aan Gerwigs acteerprestaties. *Frances Ha* was Baumbach en Gerwigs poging om de Franse *nouvelle vague* in een Amerikaans jasje te steken. Terwijl ze de thematische en narratieve elementen uit hun eerdere films behouden, verschuift de focus naar de formele aspecten zoals het filmen in zwart-wit. Door een soundtrack die uitvoerig put uit het muzikale repertoire van de grote Franse cineasten (onder meer muziek van Georges Delerue, die filmscores maakte voor Godard en Truffaut), zetten ze de deur naar cinefiel hipsterdom op een kier. Baumbach en Gerwig slagen erin Woody Allen van zijn troon te stoten als filmchroniqueur van New York. Al is zijn schaduw nooit ver weg. De ironie wil dat Gerwig in 2012 zelf in een Woody Allen-film belandt, maar dan op het oude continent: *To Rome with Love*. Wanneer ze ook in Pablo Larraíns *Jackie* en Mike Mills' *20th Century Women* een rol krijgt, wordt stilaan duidelijk dat de *mumblecore*-revelatie niet meer met kleine budgetten zal werken.

GREENBERG (2010)

Kleine meisjes groeien

Het it-koppel van de Amerikaanse auteurscinema sluit de jaren 2010 af in galastijl. Het voorbije decennium werd zij de muze en hij de mentor. Of was het andersom? "Bij Greta en Noah kan je de invloed die ze op elkaar hebben niet scheiden en weet je niet welke impact ze hebben op elkaars werk", zei actrice Laura Dern aan *The Hollywood Reporter* bij de release van Baumbachs *Marriage Story* en Gerwigs *LITTLE WOMEN*. De twee films kwamen in de VS zowat gelijktijdig uit. De ene was haast uitsluitend op Netflix te zien, de andere kreeg een klassieke bioscooprelease via Sony. Samen bestieren ze de markt en laten ze indiecinema in de achteruitkijkspiegel. Zo verzamelden ze maar liefst zes Oscar-nominaties.

Zowel *Marriage Story* als *LITTLE WOMEN* krioelt van de Hollywoodsterren. Het duo heeft het geld van de grote filmbazen achter zich en dat valt op. In vergelijking met het miljoenenbudget voor Gerwigs nieuwste film werd *Nights and Weekends* met kruimels (15.000 dollar) gemaakt. Voor Gerwigs personages zijn financiën echter een terugkerend struikelblok. De hipsters van de *mumblecore* zijn niet rijk maar zeker ook niet arm. Ze doen hun jobs om het hoofd water boven te houden, niet om carrière te maken. De familie van Lady Bird heeft het niet breed: naar de unief gaan kan alleen met een beurs en een vakantiejob. In *LITTLE WOMEN* wordt over Alcotts huwelijk gesproken als een economische transactie, voor vele vrouwen en families vaak de enige manier om te overleven. Terwijl Gerwigs herziening van de Amerikaans highschoolfilm *Lady Bird* (2017) nog relatief trouw blijft aan haar bescheiden begin als *mumblecore*-maker, gaat *LITTLE WOMEN* helemaal de andere kant op. De beelden van Yorick Le Saux zijn weelderig en energiek: de drang naar vrijheid van de vier March-zussen spat van het scherm. In contrast daarmee zijn de beelden van Sam Levy, die zowel *Lady Bird*, *Frances Ha* als *Mistress America* filmden, een pak ingetogener. Zijn compacte en discrete lens hield de toon sober. Jo March rent vrij door de straten van 19de-eeuws New York of dertelt op de heuvels van New England, terwijl Lady Bird gevangen zit in een wagen met haar moeder, in haar slaapkamer of in een klaslokaal. In het leven van Gerwigs personage in *Frances Ha* zit wel veel beweging (ze danst, ze verhuist om de haverklap), maar ook daar is de camera statisch en gecontroleerd.

De stokpaardjes van Gerwig blijven evenwel overeind staan. Van New York via Sacramento tot het victoriaanse Massachusetts: overall banen jonge vrouwen zich moeizaam een weg door het leven. Terwijl zelfingenomen erfgenamen van haar vroegere werk tenenkrullend individualisme inblikken, blijft Gerwig zoeken naar de juiste verhouding tot anderen. In *Girls* gaat het vooral om Lena Dunham, zoals Frances' wereld ook wel heel erg draait om Frances. In Gerwigs eigen films maken haar hoofdpersonages echter deel uit van een groter geheel: familie en vrienden dragen bij tot hun ontplooiing als jongvolwassen vrouwen. In *Nights and Weekends* is Mattie deel van een disfunctioneel geheel.

LADY BIRD (2017)

Lady Bird maakt ruzie met haar moeder en de zussen March kunnen elkaars haren wel uittrekken. In zowel *Frances Ha*, *Lady Bird* als *Mistress America* staat een relatie (en breuk) tussen twee beste vriendinnen centraal. Meer nog, hun vriendschapsrelaties worden verhaald in een format dat doorgaans weggelegd is voor amoreuze, heteronormatieve verhoudingen. Zo delen Frances en Sofie alles met elkaar, behalve het bed. En Lady Bird en Julie willen samen naar het eindejaarsbal.

Nog zo'n rode draad in het werk van Gerwig is de coulante verheerlijking van de net niet pedante intellectueel met artistieke aspiraties. In *Hannah Takes the Stairs* speelt ze een amateur-toneelschrijver, in *Mistress America* een literatuurstudent op zoek naar inspiratie. De entourage van Frances, een danseres in Brooklyn, heeft dan weer een hoog bobogehalte. Het adolescente hoofdpersonage in *Lady Bird* wil absoluut naar New York: "I hate California. I want to go to the East Coast. I want to go to where culture is – New York, or at least Connecticut or New Hampshire, where writers live in the woods." Datzelfde romantische beeld van de arme kunstenaar duikt opnieuw op in *LITTLE WOMEN*. Met inktvlekken op de vingertoppen werkt Jo March verbeterd aan haar roman op een stoffig zolderkamertje: het nostalgische en autobiografische cliché van de schrijver.

Is *LITTLE WOMEN* een kantelpunt in Gerwigs carrière? Het is vooral een katapult die de hoop op een terugkeer naar haar eerdere werk, naar oprechtheid en eenvoud, aan flarden schiet. Een nieuwe samenwerking tussen Baumbach en Gerwig staat in de steigers: een film over Barbie gechaperonneerd door Warner Bros. en Mattel Films. Zou Barbie, die door Margot Robbie gespeeld zal worden, in New York gedomicilieerd zijn?

MAGGIE'S PLAN (2015)

RECENSIE

De vrijheid, de vrouw, de wereld

Jo schrijft, **Meg** acteert, Amy schildert en Beth speelt piano. De vier tienerdochters van predikant March zijn gezegend met artistiek talent doch belast met de verplichtingen des levens. Greta Gerwig waagt zich aan een nieuwe adaptatie van de welbekende Amerikaanse semi-autobiografische roman van Louisa May Alcott. Met een uitstekend getimede Amerikaanse kerstrelease sleepte *LITTLE WOMEN* maar liefst zes Oscarnominaties in de wacht.

Arm, ruraal en victoriaans Massachusetts is het kader waarin existentiële en amoureuze vraagstukken de jonge vrouwen te beurt vallen. Te midden van de chaotische huiselijkheid van het gezin March wordt met gevatte dialogen en fysieke energie hun wereld in beeld gebracht. Moet een goede huwelijkskandidaat per se rijk zijn, of is liefde genoeg? Is een carrière nastreven als kunstenaar een onverantwoordelijke frivoliteit? Gerwig maakt de 19de-eeuwse vragen en kopzorgen, die evenwel zeer actueel blijven, erg tastbaar, maar het leven gaat er vrolijker en luchtiger aan toe dan in Gillian Armstrongs *Little Women* van 1994. Het is al helemaal gemoedelijker dan wat je in het Amerika van 1868 zou kunnen verwachten. De burgeroorlog woedt, vader helpt aan het front en de burens lijden honger.

Jo, gespeeld door Gerwigs spiegelbeeld Saoirse Ronan (*Lady Bird*), is een vrijgevochten wildebras. "I have half a mind to think I'm a man born into a woman's body", mijmert ze in het gezelschap van haar zussen. Net zoals de vrouwelijke personages in haar kortverhalen worden haar vrijheden beknot. Indien ze geld wil verdienen, moet ze strategisch leren schrijven. Verhalen waarvan de heldin aan het einde sterft noch huwt verkopen niet, zegt de hoofdredacteur van de lokale krant. In hoeverre moet haar werk, en bij uitbreiding haar leven, aan integriteit en creativiteit inboeten? Ook Florence Pugh (*Midsommar*) brengt als Amy opnieuw ijersterk en scherp spel, geflankeerd door *usual suspects* Timothée Chalamet en Emma Watson. Laura Dern als huisvrouw en Meryl Streep als oude vrijster zijn schitterende spiegels van de potentiële levenspaden die zich aandienen voor de vier zoekende maar ambitieuze meiden.

Vanuit een feministisch standpunt is *LITTLE WOMEN* niet bepaald revolutionair of vernieuwend, maar misschien was Alcotts roman dat ook niet helemaal in de 19de eeuw. De focus lag en ligt nog steeds op de vier zussen die volwassen worden en, als vrouw, elk hun eigen plaats in de wereld zoeken. Benadrukt door de cinematografie van Yorick Le Saux, die onder meer films voor Assayas en Guadagnino in beeld bracht, vallen hier vooral Gerwigs nostalgische lens en romantische stempel op. Ook thematisch begeeft de jonge

filmmaker zich op gekend terrein: het belang van familie, de moeder-dochterrelatie, de intellectuele en emotionele groei stonden al centraal in haar debuut *Lady Bird*.

De film is sympathiek verpakt, aalbaar en vooral verkoopbaar. Gerwig veroorlooft zich een aantal narratieve vrijheden, wellicht om zich ervan te vergewissen dat het hedendaagse publiek zich identificeert met de March-zussen. Op het einde van de roman huwt Jo met een veel oudere, weinig aantrekkelijke man. In de film ontmoet ze op de valreep tegenhanger Louis Garrel. Aan het hart van het verhaal ligt het dilemma tussen een strijd om onafhankelijkheid en de minnelijke schikking met het Leven. Alcotts straffe citaat wordt dan ook hernomen: "Women have minds, as well as just hearts; ambition and talent, as well as just beauty. And I'm so sick of people saying love is all a woman is fit for." Gerwig voegt daaraan toe: "But I'm so lonely." En dertig minuten later, boem pats, staat daar een knappe jongeman aan de deur. ● **INGE COOLSAET**

GENRE Historisch drama

REGIE Greta Gerwig

SCENARIO Greta Gerwig naar Louisa May Alcott

FOTOGRAFIE Yorick Le Saux

MUZIEK Alexandre Desplat

CAST Saoirse Ronan (Jo March), Florence Pugh (Amy March), Emma Watson (Meg March)

PRODUCTIE US – 2019 – 135'

DISTRIBUTIE Sony Pictures

RELEASE 19 februari